

Peklo - historické pozadie a Biblický rozbor

S konceptom príbytku mŕtvych, hoci má niekoľko foriem, sa stretávame vo folklóre a mytológii mnohých krajín a kultúr v histórii ľudstva, ako napr. V sumerskej, akkadskej, babylonskej, egyptskej a gréckej. V minulosti mali ľudia nasledujúce názory na príbytok mŕtvych:

1. Je to pochmúrna podzemnej ríše alebo vzdialený ostrov, ktorého nie sú schopné dosiahnuť lode (grécky Hades).
2. Je to podsvetia zimy a tmy (nórsky nifleimr, nazývanej tiež hel).
3. Je to hlboká priepasť, v ktorej dochádza k potrestaniu duší (grécky Tartaros).
4. Je to hrob, do ktorého bolo uložené telo (v Egypte sa nazýval "domov večnosti").
5. Je to nebeské miesto, kam sa odobrali zosnulí (poľnohospodárski indiáni žijúci v pueblo verili, že zosnulí sa zmenili v mraky).
6. Je to neopísateľná existencie, pri ktorej sa duša pomaly stráca, až úplne zmizne (taká bola predstava indiánskych lovcov zo Severnej Ameriky).

Náboženstvo perzskej ríše učilo, že duša po trojdňovom čakaní na súd musí prekročiť "most odplaty". Ak sa človek počas svojho života dopustil mnohých hriešnych činov, most mu bol zatarasovaný a on spadol do smradľavého studeného pekla, aby si tam odpykal svoje zlé činy. Grécky orfizmus učil nesmrteľnosť duše - koncept, ktorý už v 4. storočí pr. Kr. do detailu rozviedol Platon. V čase Ježiša Krista Židia z veľkej časti prijali toto učenie. Verilo sa jednak, že hriešna duša bude po smrti rôzne dlhú dobu trestaná, ale zároveň platilo, že duša je nesmrteľná.

V Starom zákone nikde nenájdeme učenie podobné náboženstvom antickej kultúry, pokiaľ ide o posmrtný život. Napriek tomu v období medzi Starým a Novým zákonom prišli Židia do styku s Peržanmi a Grékmi, ktorí mali dobre vypracovanú teóriu o svete mŕtvych a niečo z nej prebrali.

Je nutné podotknúť, že toto učenie prišlo z Perzie a Grécka, a nie prostredníctvom Božieho zjavenia prorokom Starého zákona. Sám Ježiš sa snažil opraviť názor svojich učeníkov o stave mŕtvych, keď povedal, že smrť nie je nič iné ako spánok (Ján 11,11-14).

Určité poňatie pekla sa teda nachádza v mnohých civilizáciách. V textoch Starého zákona však slovo "Seol" nikde neobsahuje myšlienku pekla, ako je zakotvená v myslení súčasného človeka (peklo v zmysle nejakého miesta, kam odchádzajú duše po smrti). Ani v Novom zákone termín "Hades" nič také nevyjadruje. Myšlienky o pekle prenikajú do kresťanstva z apokryfnej a apokalyptickej literatúry. Až v 13. storočí sa upresňuje viera v peklo v katolíckej teológii. Najnovšie katolícky katechizmus v paragrafe 1035 hovorí o existencii pekla, jeho večnom trvaní a o večnom ohni. Podľa etymologických slovníkov slovenské slovo "peklo" znamenalo pôvodne "smola". Prechod od významu "smola" k významu "peklo" sa udial vplyvom kresťanstva.

Sledujme použitie slova "peklo" v Starom i Novom zákone. Pozrime sa na jedno hebrejské a tri grécka slová, ktoré sú v našich biblii preložené ako "peklo", "hrob" alebo "podsvetia".

1. ŠEÓL

Hebrejské "šeól", ktoré sa nachádza v Starom zákone 65x, sa prekladá hlavne ako "hrob", "podsvetia", "peklo" alebo "priepasť". Ak si vezmeme biblickú konkordanciu, rýchlo zistíme, že pre hebrejské "Seol" preložené ako "peklo" by sa rovnako dobre hodil výraz "hrob". Hrob je vlastne ríša mŕtvych, miesto pobytu mŕtvych. Mŕtvi sú v hrobe v stave nevedomia (Kaz 9,5.6.10) a čakajú na vzkriesenie (Da 12,2; J 5,28.29).

Termín "šeól" sa iba raz vyskytuje v mimobiblickej literatúre, a to v elefantinských papyrusoch, kde má význam "hrob", teda miesto, kam sa ukladajú mŕtvi.

Spoločným údelom všetkých ľudí je, že na konci života zostupujú do šeolu a sú pripojení k svojim otcom (Iz 14,9-15; Gn 25,8; Jób 3,11-21). Sem zostupujú všetci živí (Ez 31,14.15; Iz 38,18). Nemôžu tam chváliť Boha (Ž 6,6), ani rozprávať o jeho milosrdenstve a vernosti (Ž 88,12; 30,10).

Ako spravodliví (napr. Jákob podľa Gn 37,35), tak bezbožní ľudia (napr. Kore, Dátan a Abíram podľa Nu 16,30.33; Ž 55,16; Pr 9,18) zostúpili do šeolu (v NGE preložené ako "podsvetia"), tj. do krajiny ako do svojho hrobu. Jób 17,13-16 obrazne opisuje palestínsky hrob (šeolu). Je to ako posteľ v tme, kde je plno prachu, červov a rozkladu. Pri vzkriesení vstanú všetci ľudia zo svojich hrobov (Ján 5,28). V Ž 16,10 vyjadruje David hlbokú dôveru v Boha týmito slovami: "V moci podsvetia (Seol) ma nenecháš." To znamená, že Boh svoje verné nevydá skaze, nenechá je v podsvetí (tj. v hrobe). Vzkriesením pred nimi otvorí cestu radosti a nádeje.

Termín "šeól" vo vzťahu k smrti neznamena v Starom zákone nič iné ako miesto, kde spia alebo oddychujú mŕtvi (Jób 17,13; Iz 38,18).

2. HADÉS

Grécke slovo, ekvivalentná hebrejského "šeolu", sa vyskytuje v Novom zákone desaťkrát. Kralickí prekladajú tento výraz vždy termínom "peklo". ČEP používa pri jeho preklade slov "priepasť", "peklo", "ríša smrti", "hrob", "smrť" a "svet mŕtvych". Hádes je miesto zmaru a ničoty. Je to vlastne **HROB**, miesto, kam sa ukladajú mŕtvi. Týmto spôsobom sa dá rozumieť všetkým výskytom tohto slova v Novom zákone (Mt 11,23; 16,18; L 10,15; Sk 2,27; 2,31; 1 Korinťanom 15:55; Zj 1,18; 6,8; 20,13; 20, 14), až na jednu výnimku, kde sa tento termín objavuje v podobenstve (L 16,23). O jeho zmysle pojednáme nižšie.

Matúš 11:23 *A ty, Kafarnaum, ktoré si vyvýšené až do neba, budeš zvrhnuté až do **pekla**; lebo keby sa v Sodome boli diali divy, ktoré sa diali v tebe, bola by zostala až do dnešného dňa.*

²³ και συ καπερναουμ η εως του ουρανου υψωθεις εως **αδου** (**ᾅδης - hades**) καταβιβασθησθι οτι ει εν σοδομοις εγενοντο αι δυναμεις αι γενομεναι εν σοι εμειναν αν μεχρι της σημερον

Matúš 16:18 *A ja ti tiež hovorím, že si ty Peter, Skala, a na tej skale zbudujem svoju cirkev, a nepremôžu jej ani brány **ríše smrti**;*

¹⁸ καγω δε σοι λεγω οτι συ ει πετρος και επι ταυτη τη πετρα οικοδομησω μου την εκκλησιαν και πυλαι **αδου** (**ᾅδης - hades**) ου κατασχυσουσιν αυτης

Lukáš 10:15 *A ty, Kafarnaum, ktoré si vyvýšené až do neba, budeš zvrhnuté až do **pekla**.*

¹⁵ και συ καπερναουμ η εως του ουρανου υψωθεις εως **αδου** (**ᾅδης - hades**) καταβιβασθησθι

Skutky 2:27 *lebo nezanecháš mojej duše v **ríši smrti** ani nedáš svojmu Svätému vidieť porušenie.*

²⁷ οτι ουκ εγκαταλειψεις την ψυχην μου εις **αδου** (**ᾅδης - hades**) ουδε δωσεις τον οσιον σου ιδειν διαφθοραν

Skutky 2:31 *a vidiac to vopred hovoril o zmŕtvychvstaní Kristovom, že ani nebola zanechaná jeho duša v **ríši smrti**, ani jeho telo že nevidelo porušenia.*

³¹ προιδων ελαλησε περι της αναστασεως του χριστου οτι ου κατελειφθη η ψυχη αυτου εις **αδου** (**ᾅδης - hades**) ουδε η σαρξ αυτου ειδε διαφθοραν

Zjavenie 1:18 *a ten živý. A bol som mŕtvý, ale hľa, som živý na veky vekov. Amen. A mám kľúče **pekla** i smrti.*

¹⁸ και ο ζων και εγενομην νεκρος και ιδου ζων ειμι εις τους αιωνας των αιωνων αμην και εχω τας κλεις του αδου (**ᾠδης - hades**) και του θανατου

Zjavenie 6:8 *A videl som a hľa, plavý kôň, a tomu, ktorý sedel na ňom, bolo meno smrť, a **peklo** išlo spolu za ním.*

⁸ και ειδον και ιδου ιππος χλωρος και ο καθημενος επανω αυτου ονομα αυτω ο θανατος (θανατος - thanatos (than'-at-os) - **smrt'**) και ο αδης (**ᾠδης - hades**) ακολουθει μετ αυτου και εδοθη αυτοις εξουσια αποκτειναι επι το τεταρτον της γης εν ρομφαια και εν λιμω και εν θανατω και υπο των θηριων της γης

Zjavenie 20:13 *A more vydalo mŕtvych, ktorí boli v ňom, i smrť i **peklo** dali mŕtvych, ktorí boli v nich, a boli súdení jeden každý podľa svojich skutkov.*

¹³ και εδωκεν η θαλασσα τους εν αυτη νεκρους και ο θανατος και ο αδης (**ᾠδης - hades**) εδωκαν τους εν αυτοις νεκρους και εκριθησαν εκαστος κατα τα εργα αυτων

Zjavenie 20:14 *A smrť a **peklo** boli uvrhnuté do toho ohnivého jazera. Toto ohnivé jazero je tá druhá smrť.*

¹⁴ και ο θανατος και ο αδης (**ᾠδης - hades**) εβληθησαν εις την λιμνην του πυρος (ουτος εστιν ο δευτερος θανατος)

1 Korintianom 15:55 *Smrť, kde je tvoj osteň? Kde, peklo, tvoje víťazstvo?*

⁵⁵ που σου θανατε το κεντρον; που σου αδη το νικος

Lukáš 16:23 *Potom v **pekle**, v mukách, pozdvihol svoje oči a videl Abraháma zďaleka a Lazara v jeho lone.*

²³ και εν τω αδη επαρας τους οφθαλμους αυτου υπαρχων εν βασανις ορα τον αβρααμ απο μακροθεν και λαζαρον εν τοις κολποις αυτου

Jakub 3:6 *I jazyk je oheň, svet neprávnosti; takým stáva sa jazyk medzi našimi údami, ktorý poškvŕňuje celé telo a rozplameňuje kolo života od narodenia a je rozplameňovaný **peklom**.*

Matúš 5:22 *Ale ja vám hovorím, že každý, kto sa hnevá na svojho brata bez príčiny, bude vinný, aby bol vydaný moci súdu. A ktokoľvek by povedal svojmu bratovi: Ráka, <Prázdna (hlava), ničema> bude vinný, aby bol vydaný moci vysokej rady; a ktokoľvek by povedal: Blázon, bude vinný, aby bol uvrhnutý do ohnivého **pekla**.*

²² εγω δε λεγω υμιν οτι πας ο οργιζομενος τω αδελφω αυτου εικη ενοχος εσται τη κρισει ος δ αν ειπη τω αδελφω αυτου ρακα ενοχος εσται τω συνεδριω ος δ αν ειπη μωρε ενοχος εσται εις την γεενναν (γέεννα - geenna (gheh'-en-nah) του πυρος

Matúš 5:29 *Ak ťa pohoršuje tvoje pravé oko, vylúp ho a zahod' od seba! Lebo ti je užitočnejšie, aby zahynul jeden z tvojich údov, než aby celé tvoje telo bolo uvrhnuté do **pekla**.*

²⁹ ει δε ο οφθαλμος σου ο δεξιος σκανδαλιζει σε εξελε αυτον και βαλε απο σου συμφερει γαρ σοι ινα αποληται εν των μελων σου και μη ολον το σωμα σου βληθη εις γεενναν (γέεννα - geenna (gheh'-en-nah)

Matúš 5:30 *A jestli ťa pohoršuje tvoja pravá ruka, odtni ju a zahod' od seba, lebo ti je užitočnejšie, aby zahynul jeden z tvojich údov, než aby celé tvoje telo bolo uvrhnuté do **pekla**.*

³⁰ και ει η δεξια σου χειρ σκανδαλιζει σε εκκοψον αυτην και βαλε απο σου συμφερει γαρ σοι ινα αποληται εν των μελων σου και μη ολον το σωμα σου βληθη εις γεενναν (γέεννα - geenna (gheh'-en-nah)

Matúš 11:23 *A ty, Kafarnaum, ktoré si vyvýšené až do neba, budeš zvrhnuté až do **pekla**; lebo keby sa v Sodome boli diali...*

²³ και συ καπερναουμ η εως του ουρανου υψωθεισα εως αδου ^{hadou} (**ᾠδης - hades**) καταβιβασθηση οτι ει εν σοδομοις εγενοντο αι δυναμεις αι γενομεναι εν σοι εμειναν αν μεχρι της σημερον

Matúš 18:9 A jestli ťa pohoršuje tvoje oko, vylúp ho a zahod' od seba. Lepšie ti je, aby si vošiel do života jednooký, než aby si mal dve oči a bol uvrhnutý do ohnivého **pekla**.

⁹ και ει ο οφθαλμος σου σκανδαλιζει σε εξελε αυτον και βαλε απο σου καλον σοι εστι μονοφθαλμον εις την ζων η εισελθειν η δυο οφθαλμους εχοντα βληθηναι εις την **γεενναν** (γέεννα - geenna (gheh'-en-nah) του πυρος

Matúš 23:15 Beda vám zákonníci a farizeovia, pokrytci, pretože obchádzate more i suchú zem, aby ste učinili jedného novoverca, a keď sa ním niekto stane, činíte z neho syna **pekla**, dva razy horšieho ako ste sami.

¹⁵ ουαι υμιν γραμματαις και φαρισαιοι υποκριται οτι περιαγετε την θαλασσαν και την ξηραν ποιησαι ενα προσηλυτον και οταν γενηται ποιειτε αυτον υιον **γεεννης** (γέεννα - geenna (gheh'-en-nah) διπλοτερον υμων

Matúš 23:33 Hadi! Plemä vreteníc, ako by ste vy utiekli odsúdeniu do **pekla**?!

³³ οφεις γεννηματα εχιδωνων πως φυγητε απο της κρισεως της **γεεννης** ^{geennEs} (γέεννα - geenna (gheh'-en-nah)

Marek 9:43 A keby ťa pohoršovala tvoja ruka, odtni ju; lepšie ti je vojsť do života bezrukému, než aby si mal dve ruky a odišiel do **pekla**, do toho neuhasiteľného ohňa,

⁴³ και εαν σκανδαλιζη σε η χειρ σου αποκοψον αυτην καλον σοι εστι κυλλον εις την ζων η εισελθειν η τας δυο χειρας εχοντα απελθειν εις την **γεενναν** ^{geennan} (γέεννα - geenna (gheh'-en-nah) εις το πυρ το ασβεστον

Marek 9:45 A keby ťa pohoršovala tvoja noha, odtni ju; lepšie ti je vojsť do života beznohému, než aby si mal dve nohy a bol hodený do **pekla**, do toho neuhasiteľného ohňa,

⁴⁵ και εαν ο πους σου σκανδαλιζη σε αποκοψον αυτον καλον σοι εισελθειν εις την ζων η χωλον η τους δυο ποδας εχοντα βληθηναι εις την **γεενναν** εις το πυρ το ασβεστον

Marek 9:47 A keby ťa pohoršovalo tvoje oko, vylúp ho; lepšie ti je vojsť do kráľovstva Božieho jednookému, než aby si mal dve oči a bol hodený do ohnivého **pekla**,

⁴⁷ και εαν ο οφθαλμος σου σκανδαλιζη σε εκβαλε αυτον καλον σοι εστι μονοφθαλμον εισελθειν εις την βασιλειαν του θεου η δυο οφθαλμους εχοντα βληθηναι εις την **γεενναν** του πυρος

Lukáš 10:15 A ty, Kafarnaum, ktoré si vyvýšené až do neba, budeš zvrhnuté až do **pekla**.

¹⁵ και συ καπερναουμ η εως του ουρανου υψωθεις εως **αδου** ^{hadou} καταβιβασθηση

Lukáš 12:5 Ale ukážem vám, koho sa máte báť: bojte sa toho, ktorý, keď zabije, má moc uvrhnúť do **pekla**. Áno, hovorím vám, toho sa bojte!

⁵ υποδειξω δε υμιν τινα φοβηθητε φοβηθητε τον μετα το αποκτειναι εξουσιαν εχοντα εμβαιειν εις την **γεενναν** ^{geennan} ναι λεγω υμιν τουτον φοβηθητε

V Malej Ázii sa slovo "Hades" objavuje na mnohých starovekých náhrobkoch, kde označuje miesto pre telo zosnulého, tj. **HROB**.

Ježiš hovorí, že moci smrti nič nepremôžu cirkev. Tvrdí, že má kľúče hrobu (Hades) a smrti (Zj 1,18). On je totiž Pánom života i smrti. S ním sa nemusíme ničoho báť. On nás v hrobe nenechá, pretože pri vzkriesení z neho vstaneme (Ján 5,28; Ž 16,10).

3. GEHENNA

Dvanásťkrát sa v Novom zákone objavuje preklad slova "gehenna" (v NGE alebo v kralickom preklade) ako "**peklo**", "**pekelný oheň**" alebo "**zatratenia**". Podľa evanjelií prednáša toto slovo jedenásťkrát Ježiš Kristus a raz je použité v Liste Jakuba. Toto slovo gréckeho prepisu "ge Hinnoma" znamená v hebrejčine "údolí Hinnoma" - 90 až 100 metrov hlbokú preliačinu za južnou stenou starovekého Jeruzalema, ktorá sa používala ako jama na odpadky. Okrem toho, že sa na tomto mieste pálili odpadky a smeti, malo "údolie Hinnoma" pre Židov v Ježišovej dobe oveľa hlbší význam.

Hoci len tí najhorší zločinci mohli dostať trest smrti, Sanhedrin (*συνέδριον, synedrion, „rada“*) - 23 členná

alebo 71 členná súdna rada, ktorá mala na starosti najvážnejšie priestupky - mohol odsúdiť veľmi ťažké zločinca k dvojitej potupe. Po **prvé** mohol byť zločincom odmietnutý pohreb a za **druhé** mohla byť ich mŕtvoľa pohodená spolu s zdochlinami na mestské smetisko (do údolia "Hinnoma" alebo "gehenna"), aby zhorela spoločne so smetím a odpadky. Zločinci a ich zločiny sa tak mali ľuďom zoškliviť a malo byť ukázané, že vinník bol zatratený kvôli svojim skutkom. (Je nutné si pripomenúť, že okrem saducejov prevažná väčšina Židov verila vo vzkriesenie z hrobu, a preto brala tak vážne starostlivosť o mŕtve telá.)

Podľa židovskej tradície znamenalo teda odsúdenie k spáleniu v "gehenna" stratu budúceho života. V Kristovom dobe bola "gehenna" pre Židov najzrozumiteľnejším obrazom "druhej smrti" (Zj 20,14.15).

Gehenna je miestom trestu, skutočného zničenia. Gehenna má mnoho synonym či ekvivalentov: večný oheň (Mt 18,8; 25,41), oheň neuhasínajúci (Mt 3,12; Mk 9,44-48), oheň a červ (Mk 9,48; porov. Iz 66, 24), pec ohnivá (Mt 13,42), ohnivé jazero (Zj 20,14) alebo jazero ohňa a síry (Zj 14,10; 19,20; 20,10 podľa Gn 19,24; Ž 11,6, čo bol trest na Sodomu a Gomoru), trápenia a múk (Zj 14,10; L 16,23.28), večný trest (Mt 25,46) a vonkajšie temnoty (Mt 8,12; 22,13; 25,30).

Ján nehovorí o gehenne, ale o zatratení (Ján 3,16), o Božom hneve, ktorý trvá (Ján 3,36), o smrti (Ján 6,50; 8,21; 11,25), o súde ako o konečnom odsúdení (Ján 5,24.29), o temnote (Ján 12,46), o odrezaní (Ján 15,2), o vyvrhnutí (Ján 15,6) a o odlúčení od Krista pri jeho druhom príchode. Protikladom pekla sú spása, večný život a sväté mesto.

Gehenna pri poslednom súde pohlcuje zlé. Je to druhá smrť (Zj 20,6.14). Gehenna hrozí tým, ktorí sa odvracajú od Krista (Ján 8,44-47). Hovorí Nový zákon ako o zatratení, nevydáva ľudí vopred nevyhnutnému osudu, ale varuje a vyzýva ich, aby vierou v Ježiša Krista usilovali o záchranu a večný život. Keď si uvedomíme túto skutočnosť, bude nám jasné, prečo Ježiš tak často používal "údolie Hinnoma", keď chcel vhodne popísať stav zatratených.

Keď si teda čitateľ Nového zákona jednoducho zamení grécke slovo "gehenna" za "zničenie", "zatratene", "miesto záhuby" alebo "miesto skazy", v žiadnom z nasledujúcich veršov, kde sa objavuje slovo "**peklo**" (Mt 5,22 ; 5,29; 5,30; 10,28; 18,9; 23,15; 23,33; Mk 9,43; 9,45; 9,47; L 12,5; Jak 3,6), nebude mať problém s pochopením jeho zámeru a zmyslu.

4. TARTAROS.

V 2 Pt 2,4 sa objavuje grécke sloveso "tartaroun", čo znamená "uvrhnúť do Tartaru". Peter, ktorý písal kresťanom žijúcim v helénskej kultúre, používa tento pre nich známy špecifický termín, ale užíva ho inak ako grécka mytológia, kde označoval **peklo**. Tomuto slovu, ktoré sa dá preložiť aj ako "priepasť podsvetia", zrejme dáva obrazný význam "väzenia" (pozri kralický preklad "strhne ich do žalára"). Podľa Petra sú padlí anjeli uväznení na našej zemi ako vo väzení (žiadne špecifické miesto sa neudáva) a čakajú na súd. Sú tu držaní až do doby Božieho súdu. V biblickom texte sa nehovorí nič o tom, že by títo anjeli alebo démoni boli vykonávateľmi trestu nad stratenými hriešnikmi, a nie je tu ani zmienka o trápení vo večných plameňoch.

Súhrnne sa dá povedať, že slovo "peklo" má dva správne základné významy: **(1)** hrob - miesto, kde odpočívajú mŕtvi a **(2)** ohnivé jazero - miesto budúceho trestu pre všetkých bezbožných, miesto konečného zatratenia všetkého zla, hriechu a všetkých tých, kto sa s ním stotožnil, tzn. všetkých bezbožných, padlých anjelov i satana. Je to niečo, čo sa odohrá na konci dejín tohto sveta na povrchu zeme, pretože na bezbožných padne oheň z neba (Zj 20,9), čo bude ohnivé jazero, v ktorom všetci bezbožní úplne zhorí. Hovorí sa, že peklo je tam, kde nie je Boh. To celkom výstižne vyjadruje určitú rovinu nášho chápania pekla ako miesta totálnej vzdialenosti od Boha, miesta, kde dôjde k úplnému a konečnému zlikvidovaniu všetkého, čo je spojené so zlom. Peklo je vlastne život bez Boha a taký postoj vedie do pekla (eschatologický), ktoré bude na konci vekov.